

ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ ЗАКАРПАТТЯ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОТУРИЗМУ

Закарпатська область є унікальною екологічною системою Карпатського регіону України з різноманітним рельєфом, кліматичними умовами та мальовничими ландшафтами, зумовленими вертикальною поясністю. Всі ці природні чинники створюють підґрунтя для розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні. Зокрема, для розвитку екотуризму найбільш придатними є об'єкти та території природно-заповідного фонду Закарпатського краю. Показник заповідності в області становить 16,18 % (станом на 01.01.2025 р.). Серед найбільш статусних та відомих природно-заповідних територій регіону є Карпатський біосферний заповідник; три Національні природні парки; «Синевир», «Зачарований край» та Ужанський; два регіональні ландшафтні парки: «Притисянський» та «Синяк».

Проте в області чимало інших природоохоронних територій (заказники, ботанічний сад, дендрологічні парки, тощо), серед яких почесне місце відведено і численним пам'яткам природи. Зокрема, в регіоні розташовано 370 пам'яток природи різного типу (табл.1), з яких 9 загальнодержавного та 361 місцевого значення.

Таблиця 1. Розподіл пам'яток природи Закарпаття за значенням та типами

Типи пам'яток природи	Загальнодержавного значення	Місцевого значення	Разом
Комплексні	1	-	1
Гідрологічні	1	248	249
Ботанічні	6	40	46
Лісові	1	-	1
Пралісові	-	34	34
Геологічні	-	38	38
Зоологічні	-	1	1
Усього	9	361	370

Всі ці природоохоронні об'єкти мають природне походження, цікаву історію створення та давно приваблюють туристів біорізноманітністю та мальовничими краєвидами.

Гора Високий Камінь, що височіє на відстані 712 м над рівнем моря є єдиною комплексною пам'яткою природи Закарпатської області загальнодержавного значення. Природоохоронну територію створено з метою збереження ділянок лісу з насадження дуба скельного, який рідко зустрічається та цінується власною декоративною мушмулолистою формою. Серед дубового лісу височіє кілька стрімких скель, що відкриває чудовий краєвид на долину річки Латориця. До гори прокладено маршрут. Рекреантам пропонується подолати нескладний шлях довжиною 6 км з перепадом висот до 400 м.

З метою оцінки обізнаності молодого покоління з пам'ятками природи Закарпаття, які є унікальними з точки зору екологічного туризму нами проведено анкетне опитування здобувачів освітнього ступеня різних спеціальностей ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: біологія, стоматологія, медицина, історія, географія, фізика, тощо. Дослідження проведено у формі анонімного анкетування в онлайн форматі з використанням платформи GoogleForms. Всього у опитуванні взяло участь 66 здобувачів. За результатами анкетного опитування встановлено, що найбільш популярними пам'ятками природи як об'єктів екотуризму серед молоді в Закарпатті є:

- Ботанічні: гора Яворин, урочище Довгий Потік та Тепла яма, скелі Близниці.
- Геологічні: Анталовецькі скелі, скелі Кам'яні ворота, скелі Трастинець, печера Дружба, Молочний камінь та Княгиня.
- Гідрологічні: водоспади Шипіт, Воеводин, Труфанець та Бродилівський; озера Бребенескул та Апшинець, джерела мінеральних вод в с.Остріки, с.Майдан, с.Сойми, тощо.

З'ясовано, що студентська молодь ДВНЗ «УжНУ» добре ознайомлена з різними типами пам'яток природи, особливо загальнодержавного значення: Атак, гора Яворин, болото Чорне Багно. Проте поза належною увагою залишились пам'ятки природи місцевого значення, серед яких найбільша частка (55%) належить природним джерелам мінеральних вод Закарпаття. Останні, в свою чергу, створюють умови не тільки для розвитку екотуризму, а й сприяють санаторно-курортній діяльності в регіоні, що має важливе еколого-економічне значення з точки зору раціонального природокористування та розвитку національної екомережі країни.